

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3102/2020. (IV. 23.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Gyulai Törvényszék Büntetés-végrehajtási csoportjának 8.Bv.124/2019/6. számú végzése, valamint a Gyulai Törvényszék mint másodfokú bíróság 12.Bpkf.281/2019/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Karsai Dániel ügyvéd) útján eljárva, az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Gyulai Törvényszék Büntetés-végrehajtási csoportjának 8.Bv.124/2019/6. számú végzése, valamint a Gyulai Törvényszék mint másodfokú bíróság 12.Bpkf.281/2019/5. számú végzése alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, mivel a hivatkozott bírósági végzések az indítvány szerint sértik az Alaptörvény XXVIII. cikkét (valamint ehhez kapcsolódóan annak III. cikkét).
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint 2017. szeptember 7-én a Békéscsabai Járásbíróság az indítványozó előzetes letartóztatását rendelte el, amelyet több alkalommal, több különböző bíróság is meghosszabbított illetve fenntartott. Az indítványozó fogvatartását 2017. szeptember 5-étől töltötte a Békés Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben. Az indítványozó jogi képviselőjén keresztül – a 2019. március 18-án kelt és a bírósághoz 2019. április 4-én érkezett beadványában – kérelemmel fordult a Gyulai Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjához (a továbbiakban: elsőfokú bíróság), amelyben 2017. szeptember 5-étől a beadvány benyújtásáig terjedő időszakra nézve kártalanítás megállapítását kérte (a fogvatartás nem megfelelő körülményei miatt). Az indítványozó 2019. március 18-án a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 144/B. §-a alapján egyúttal panaszt terjesztett elő a Békés Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet parancsnokához.
- [3] Az elsőfokú bíróság a beadványnak részben helyt adott, és a 2017. szeptember 5-e, valamint 2018. március 18-a közötti időszakból 81 napra megállapította a kártalanítás jogosságát az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt, egyebekben azonban a kérelmet elutasította. Az elsőfokú bíróság végzésének indokolásában kifejtette, hogy a Bv. tv. 10/A. § szerinti a kártalanítás onnantól számított 6 hónapig érvényesíthető, amikor az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. Egyúttal pedig azt is kiemelte, hogy a Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdése szerint 2017. január 1-jétől a kártalanítás megítélésének feltétele az is, hogy az érintett személy a Bv. tv. 144/B. §-a szerinti panasszal is éljen. Ennek az indítványozó a beadványa előterjesztésével egyidejűleg eleget is tett. Az elsőfokú bíróság azonban azt is kiemelte, hogy a Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdése szerint a hosszabb időn át folyamatosan fennálló alapjogsértő elhelyezés miatt az érintett személynek háromhavonta ismételt panaszt kell benyújtania. Ebből következően pedig a bíróság a kártalanítás iránti kérelem alapján csak a panaszt megelőző és az azt követő három hónapot vizsgálhatja. Ez az indítványozó esetében a 2018. december 18-a és 2019. március 18-a közötti időszakot jelenti. Ezért az elsőfokú bíróság a kérelemnek a 2017. szeptember 5-e és 2018. december 17-e közötti időszakra vonatkozó részét érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Az érdemben vizsgált időszak tekintetében pedig az elsőfokú bíróság az alkotmánybírósági gyakorlat, a Bv. tv., valamint a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) alapján 81 nap tekintetében megállapította a jogsértés fennállását és a kártalanítás összegét.
- [4] 1.2. Az elsőfokú bíróság végzésével szemben az indítványozó jogi képviselője fellebbezéssel élt. Fellebbezésében kifejtette, hogy álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte a Bv. tv. vonatkozó rendelkezését, és így tévesen hiányolta a 2017. szeptember 7-e és 2018. december 17-e közötti időszakra kiterjedően önálló

panasz(ok) előterjesztésének létét. Véleménye szerint a Bv. tv. explicite előírásának hiányában ilyen értelmezésre az elsőfokú bíróság nem juthatott volna. Ezzel pedig az elsőfokú bíróság megsértette az Alaptörvény 28. cikkét, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJB) esetjogát is. Emellett a megítélt kártalanítás összezszerűségét is kifogásolta.

- [5] A Gyulai Törvényszék mint másodfokú bíróság (a továbbiakban: másodfokú bíróság) az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Végzésének indokolásában a másodfokú bíróság a jogi érvelés tekintetében osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, és annak indokolásában csak dátumbeli pontosításokkal élt (így például, hogy az indítványozó 2017. szeptember 5-e és 7-e között nem előzetes letartóztatásban, hanem csak őrizetben volt, vagy épp, hogy a vizsgált időszak a kérelem beérkezése miatt nem 2019. március 18-áig, hanem március 19-éig volt vizsgálható).
- [6] 1.3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Gyulai Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 8.Bv.124/2019/6. számú végzése, valamint a Gyulai Törvényszék mint másodfokú bíróság 12.Bpkf.281/2019/5. számú végzése alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok a vonatkozó jogszabályokat önkényesen, *contra legem* módon alkalmazták (mivel a Bv. tv.-nek olyan értelmezést tulajdonítottak – miszerint a kártalanítási igény érvényesítéséhez az érintett személynek háromhavonta új panasz kell benyújtania –, amely abból véleménye szerint nem következik), ezzel pedig megfosztották őt alapjogai érvényesítésétől. Emellett pedig a másodfokú bíróság indokolási kötelezettségének sem tett eleget, mivel abban nem tért ki az indítványozó fellebbezésében felhozott jogsértésekre.
- [7] Az indítványozó alkotmányjogi panaszának indokolásában kiemelte, hogy az Alaptörvény III. cikke, az Alkotmánybíróság gyakorlata, valamint az EJB esetjoga alapján egyértelműen a kínzás és embertelen bánásmód tilalmának követelményébe ütközik a zárkákban a jogszabályokban előírt minimális életér hiánya. Annak ellenére pedig, hogy az indítványozó 18 hónapig volt ilyen körülmények között, csak alig 3 hónapra nézve kapta meg az őt megillető kártalanítást. Ennek oka pedig egyértelműen az eljáró bíróságok önkényes jogértelmezése volt, amely már önmagában sérti az Alaptörvény III. cikkét. Ezen – álláspontja szerint – *contra legem* jogalkalmazás sértette a tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos követelményét is, hiszen az Alkotmánybíróság is kimondta a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában, hogy egy jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, ami pedig végeredményben alaptörvény-ellenességet is eredményez, továbbá a 3026/2015. (II. 9.) AB határozatában azt is, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Alkotmányjogi panaszában a fentiekkel összefüggésben kiemelte, hogy a Bv. tv. 10/A. §-ából nem következik a háromhavonta benyújtandó új kérelem követelménye, mivel, ha ezt szerette volna a jogalkotó kifejezni, akkor ez explicite megjelenne a törvényben. Ezért az eljáró bíróságok a tényállásban ismertetett értelmezésükkel az Alaptörvény 28. cikkét sértő módon értelmezték a Bv. tv.-t.
- [8] A fentiek mellett az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból következik a bírósághoz fordulás joga is, amely eljárásban a felek az eljárás alakítói, nem pusztán tárgyai, elszenvetői. Ezen jogosultságból pedig az is következik, hogy az eljáró bíróságok döntéseiket megindokolják. Jelen ügyben azonban az indítványozó álláspontja szerint ezen jog nem érvényesült, mivel a másodfokú bíróság végzésében egyáltalán nem foglalkozott az indítványozó fellebbezésében írtakkal, így az lényegében elbírálatlan maradt.
- [9] 2. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [10] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el, és az indítványozó panaszának vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [11] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában a támadott végzések alaptörvény-ellenességét Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére alapozta. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés

az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- [12] 2.2. A törvényszék mint másodfokú bíróság végzése ellen nincs helye fellebbezésnek, az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [13] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló, kártalanítási igényt előterjesztő személy nyújtotta be az ügyét érdemben lezáró bírósági végzéssel szemben, így az indítványozó érintettnek tekinthető, tehát jogosult volt az alkotmányjogi panasz előterjesztésére.
- [14] A fentiek mellett megállapítható, hogy az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványát.
- [15] 2.3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [16] Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag a bírói döntéseknek az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamilyeni jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [17] Az Alkotmánybíróság a fentiekkel összefüggésben megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog vonatkozásában részben csak a bíróság törvényértelmezését vitatta. Az Alkotmánybíróság ezért arra a következtetésre jutott, figyelembe véve az eljáró bíróságoknak a végzéseikben kifejtett indokolását, hogy az indítványozó panasa a sérelmezett döntéssel kapcsolatban nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel. Az indítványozó tehát a bírói törvényértelmezést anélkül vitatta, hogy értékelhető, alapjogi sérelemre vonatkozó indokolást adott volna elő, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [18] 2.4. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben azt is kifogásolta, hogy álláspontja szerint a másodfokú bíróság nem bírálta el érdemben az elsőfokú bíróság végzésével szemben előterjesztett fellebbezést, így nem tett eleget indokolási kötelezettségének. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó fellebbezésében kizárólag az elsőfokú bíróságnak a Bv. tv.-vel összefüggő jogértelmezését kifogásolta (illetve a megítélt kártalanítás mértékét), amelyre a másodfokú bíróság ugyan röviden, de választ adott, így az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasznak ezen részével összefüggésben is megállapította, hogy az nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételvét, ezért nem felel meg az Abtv. 29. §-ának.
- [19] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. április 7.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1942/2019.

